

De Snijplank Of Snijbak

H.G. Esveld, Werkgroep Roerende Monumenten

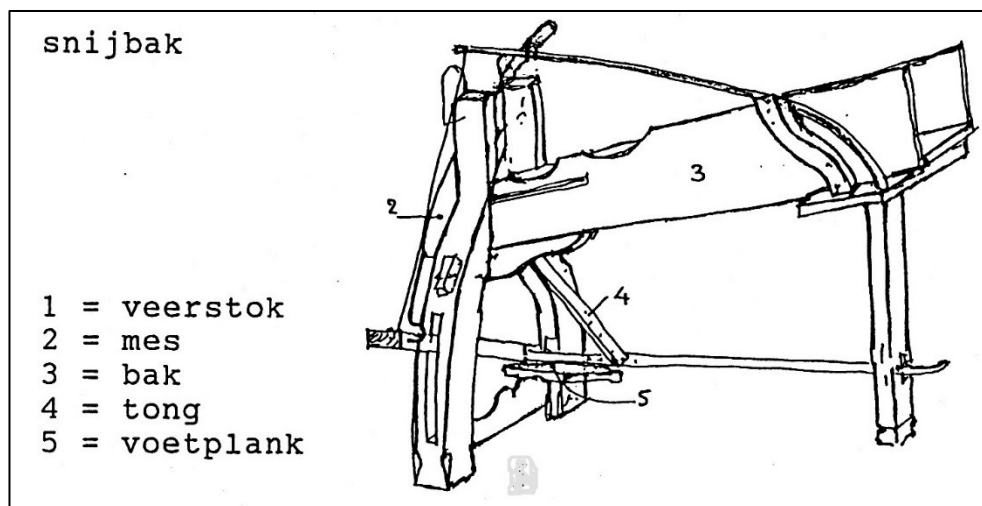
Onze buurvrouw, medewerkster van de archeologische werkgroep, zorgde deze zomer voor een leuke verrassing. Ze had een soort hakselmachine ontdekt, die men zou willen missen, bij navraag bleek het een snijplank te zijn. De volgende dag werd deze nog thuisbezorgd ook. Tot mijn verbazing bleek de machine in heel goede staat te zijn, alleen voetplank en veerstok ontbraken. De twee die we al hadden en die niet meer te herstellen waren kunnen we dus van de lijst afvoeren.

En dan nu de vaak gestelde vraag: wat deed men met dat ding? We hebben hier te doen met één van de oudste en meest gebruikte werktuigen van het Veluws boerenbedrijf. Doordat hooi op de hogere gedeeltes van de Veluwe een schaars artikel was (zie jaarboek 1991) bestond paardenvoedsel voor 1900 uitsluitend uit het veldgewas haver. Dit moest dan gehakseld worden of kort maken zoals men het toen noemde. Hiervoor diende deze snijbank, het is een naar voren hellende bak op drie poten met een metalen bek, waarlangs het ± 50 cm lange snijmes op en neer gehaald wordt met rechterhand en linkervoet. Met het opheffen van het mes komt ook de verstelbare tong in de bak omhoog voor de lengteregeling en aandrijving van het te snijden product.

Meestal één ochtend in de week stond dan één man een aantal uren (afhankelijk van het aantal paarden) aan deze bank zgn. te kort snijden. Deze gehakselde haver werd dan in de zgn. kortkist geschept; deze stond als regel naast de paardenkrib (de zgn. voerbak) met als regel een zak gedorste haver erbij. Dit om bij meer en zwaarder werk wat extra energie toe te voegen. Want, zo zei ons voorgelacht: "De haver moet ons paard trekken." Een even opmerkelijke als wijze uitspraak. Strikt genomen was dus niet het paard, maar het akkerbouwgewas haver de energiebron

van het boerenbedrijf. Zo is er ook op dit gebied niets nieuws onder de zon. We horen de laatste jaren steeds weer van de mogelijkheid onze energie voor de trekker van de akker te halen uit in de vorm van biologische brandstof uit oliehoudende zaden. Het is nog te duur maar met de slinkende olievoorraden komt het mogelijk zover.

De snijplank werd ook gebruikt voor het snijden van boerenkool en bietenblad, dit vermengd met aardappelen en gekookt in een veevoederfornuis diende dan als varkensvoer. Zelfs het snijden van andijvie ging heel goed en snel met deze snijbank.

Het lange mes had nog een functie, los van de bak. De bossen roggestro, zgn. lunten, waren te lang om onder het vee gestrooid te worden, onmenselijke kracht was dan nodig voor het uitmes-ten van de stallen. Daarom werden deze twee of meermalen doorgesneden. Hiervoor gebruikte men een V-vormige strooimik van hout. Hier werd een strolint ingelegd en het mes met twee handen al zegend langs de V-vorm naar beneden gedrukt. Mogelijk de volgende keer over de verdere ontwikkeling van het kort-snijden.

+++